

ВСТУП

Найбільше диво з див, створених людством

А. Мільковицька.
Київ древній

Освітлені м'яким розсіяним світлом, на полицях поблискують тьмяно-золотаві корінці сотень книг. Вони розташувалися на стелажах довгими, стрункими рядами. У кожній – своя історія, своя доля, своя мета. Є серед них книги, що стають всесвітньо відомими і авторитет яких із часом не зменшується. Є й менш значущі, ті, що вершать тихі й непомітні щоденні подвиги. Адже всі разом вони – «німі вчителі», як висловився про книги давньогрецький філософ Платон.

А ви можете пояснити, що мав на увазі філософ Платон, називаючи книги «німими вчителями»? Обґрунтуйте свою думку.

Якщо пошукаєш у книгах мудрості уважно, то знайдеш велику користь для душі своєї.

Нестор Літописець

усвідомлюються нами за допомогою розуму.

Об'єктом мистецтва є життя, світ матеріальний і духовний. «Оволодіти всім світом і знайти йому вираження» – такою є мета письменника, на думку німецького мислителя Й.В. Гете. Тому ми з вами, починаючи розмову про сутність і природу мистецького твору, повинні серйозно задуматись над тим, що таке «весь світ», який він, чи можна знайти йому вираження і художньо його відтворити.

А чим є книга для вас? Спробуйте сформулювати свою думку одним-двома реченнями.

Що означає для нас книга? Прислухаймося до слів українського письменника Миколи Гоголя: «Книги ми купуємо і не шкодуємо на них грошей, тому що їх потребує душа і вони йдуть їй на внутрішню користь, якої не може побачити ніхто зі сторонніх».

Життя в літературному творі, як маленький світ, відображає в собі Всесвіт, повноту людського буття. А зустріч автора й читача в такому художньому просторі стає незамінною формою залучення до твору,

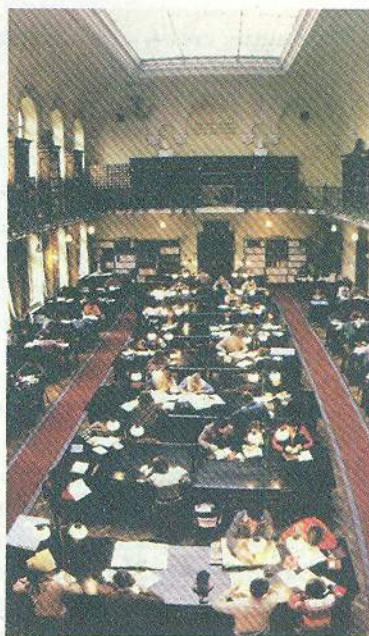
виховання і формування цілісної, всебічно розвиненої особистості. *«Щоб підготувати людину духовно до самостійного життя, треба ввести її у світ книг, – писав видатний український педагог В.О. Сухомлинський. – ...Тільки книжки перетворюють подив у допитливість. Тільки читання відкриває перед людиною розкіш інтелектуального життя».*

Отже, це означає, що життя літературного твору можливе лише на основі гармонії автора і читача. А ще – повірте, кожен, хто бере до рук книжку, є особистістю неповторною. Адже так важливо залишити після себе в скарбниці людських знань щось особливе, значуще, а в цьому дуже допомагає художня література.

Поміркуйте, чи кожен з вас однаково сприймає один і той самий твір. Обговоріть цю проблему зі своїми однокласниками і сформулюйте власну думку щодо неї.

Справді, література дає нам можливість поринути або в сьогодення, або в історичне минуле, або помандрувати в майбутнє і поміркувати: чи буде воно таким, як ми прогнозуємо? Чи здатен письменник силою свого таланту зазирнути за лаштунки того самого світу, який він змальовує?

Напевне, ви вже читали пригодницькі романи знаменитого Жуля Верна, який випередив свій час щонайменше на сотню років. А хочете довідатись про твори української фантастики? І не лише про подорожі в майбутнє, а й, як не дивно, також у минуле! У бібліотеці можете знайти книжки, автором яких є український письменник Володимир Владко, – і таємниць про минуле і про майбутнє у вас поменшає! Ви вже, певно, знайомі з подіями нашої історії, з її героями завдяки творам Івана Нечуя-Левицького, Олександра Олеся з «Княжої України», Тараса Шевченка та Миколи Вороного. А тепер на вас чекає зустріч з героями мужніми і самовідданими: Захаром Беркутом, Мирославою, Максимом, і оживе для вас козацький звитязний дух прози Андрія Чайковського.

Бібліотека Львівського національного університету імені І. Франка

Скульптурне зображення на стіні каплиці Боїмів у Львові

Які твори, вивчені в попередніх класах, вам особливо запам'ядалися?

тимете, на кого в житті можна розраховувати, у кого вчитись, кому вірити.

Поміркуйте-но й над вікопомними словами біблійного мудреця Еклезіаста: *«При многості мудрості множитьс'я й клопіт, хто ж пізнання побільшує, той побільшує й біль!»*... Цього болю не треба боятися, адже це своєрідне випробування для душі. Лише пройшовши його, людина матиме право зватися Людиною!

ВАШ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ СЛОВНИК

Література (з латинської – «буквене письмо», нинішнє значення терміна – сукупність писаних і друкваних творів певного народу, епохи, людства) – це вид мистецтва, що відображає дійсність у художніх образах і створює нову художню реальність; підсумок тривалої творчої праці письменника. Література може розмежовуватися за змістом. Наприклад: філософська, художня, навчальна, наукова тощо.

Які ще різновиди літератури вам відомі? Чи автори будь-яких текстів можуть називатися письменниками?

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

Повторюємо

1. Які види мистецтва ви знаєте?
2. Коли ви вперше познайомились із книгою і як вона називалась?
3. Які твори української літератури вам найбільше запам'ядалися?

Міркуємо

1. Яким мистецтвом ми називаємо літературу?
2. Про що можна довідатись із літературного твору?
3. Якими є функції читача? Чи важливою є його роль для життя літературного твору?

Аналізуємо

1. Яку важливу роль виконує мистецтво, зокрема література, у нашому житті?
2. Якою є взаємодія автора твору і читача? Чи можна назвати їх спілкування діалогом? Аргументуйте свою думку.

Дискутуємо

1. Як ви вважаєте, у добу розвитку високих технологій повинен чи не повинен послаблюватися вплив мистецтва на людину? Чому? Доведіть свою точку зору.
2. Чи можна сказати, що без читача літературний твір гине? Чому? Аргументуйте свою відповідь.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ

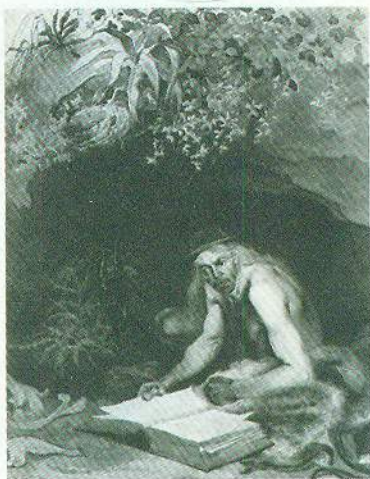
Влаштуйте цікавий літературний вечір, на якому кожен бажаючий зможе виступити з історією, пов'язаною з тим або іншим літературним твором, його задумом, обставинами написання, подіями, що могли лежати в його основі, пригодами, які з ним траплялись. Для того щоб відшукати такі відомості, вам доведеться (по змозі) зазирнути до Інтернету, побувати в бібліотеках, музеях, книгозбірнях знайомих.

Якими ж можуть бути ці історії?

Ось, наприклад, поцікавтесь долею «Слова о полку Ігоревім», однієї з найдавніших літературних пам'яток. Як цей твір віднайшов родич Олександра Сергійовича Пушкіна, як загинув рукопис під час пожежі в 1812 році. І ще дуже-дуже багато цікавого...

А ось вам історія, що лягла в основу знаменитого роману Даніеля Дефо «Робінзон Крузо». Навіть якщо хтось із вас не читав книжку, то фільм напевно бачив. Самого Робінзона Крузо насправді не існувало. А прототипом¹ його став голландський матрос Олександр Селкірк, що єдиний вижив після корабельної аварії і потрапив на безлюдний острів Хуан-Фернандес біля узбережжя Чилі в 1704 році. Він прожив там 4 роки і 4 місяці. А пізніше люди побудували на цьому острові невелике поселення задля того, щоб добувати тут одну з найцінніших порід дерева – сандалове дерево. І знаєте, як склалась доля... ні, не Робінзона, а острова? Нині ця місцина наводить сум на всіх, хто її бачить. Люди не залишили на поверхні жодного сандалового кущика. Натомість мальовнича земля, на якій колись була прісна вода, буяла зелень, жили різні звірі, тепер нагадує мертву, кам'янисту пустелю, якій учені пророкують швидке зникнення...

Ось такими розповідями ви можете наповнити шкільний вечір. І хто знає, а раптом віднайдені вами відомості будуть настільки цікавими, що хтось із вас вирішить присвятити своє життя вивченню книг, їх загадковим пригодам або пригодам тих, про кого вони розповідають...

Т. Шевченко.
Робінзон Крузо

¹ Прототип – конкретна особа, життя або риси характеру якої лежать в основі образу літературного героя.